

Trends en ontwikkelingen

LANDELIJKE TRENDS EN ONTWIKKELINGEN EN EEN DOORKIJKJE NAAR BREDA

In een recente trendstudie van Platform 31 (“Herstel en perspectief in tijden van transitie”; augustus 2021) zijn 8 landelijke lange(re) termijn trends benoemd. Hieronder volgt een overzicht van de signalen uit de trendstudie. Elke trend wordt aangevuld met een korte schets van de lokale situatie in Breda.

BESTUUR EN SAMENSPEL

- De taken op lokaal niveau zijn toegenomen, worden belangrijker en ook steeds ingewikkelder.
- Lokale overheden hebben met oplopende financiële tekorten te maken en de ruimte om zelfstandig keuzes te maken staat onder druk.
- Nieuwe vormen van burgerbetrokkenheid nemen toe, maar de samenwerking tussen burger en gemeenten kent nog voldoende verbeterpunten.

Voor Breda betekent dat...

Door de toenemende complexiteit van de samenleving en de decentralisaties gaat de gemeente steeds meer samenwerken met andere overheden en deskundige organisaties, bewoners en cliëntgroepen. Dat doen we bijvoorbeeld via Thematafels, Wijkplatforms en PlanBreda, een platform bedoeld om plannen voor Breda te delen en met behulp van de stad een stap verder te brengen. Met de Toekomststoel stimuleren we jongeren om als volwaardige gesprekspartners mee te denken, doen en beslissen over de toekomst van de stad. En met de invoering van de Omgevingswet wordt voor het eerst participatie op grote schaal het centrale uitgangspunt bij de vorming van beleid, namelijk voor het gehele ruimtelijke domein. Kortom, de gemeente doet meer samen met én laat meer en meer over aan inwoners en andere partijen.

DEMOGRAFIE: ER VALT WAT TE KIEZEN

- Bevolking blijft groeien, met name in de grote steden.
- Migratie vanuit buitenland belangrijkste oorzaak bevolkingsgroei.
- Demografische trends en ontwikkelingen laten grote regionale verschillen zien.

Voor Breda betekent dat...

De Bredase bevolking is de afgelopen jaren beperkt gegroeid. De relatieve stabilisatie is een optelsom van een positief saldo van vestiging uit het buitenland, een negatief saldo van vertrekken naar andere gemeenten en een negatief geboorteoverschot. Per 1 januari 2021 heeft Breda ruim 184.000 inwoners. Hiervan is 21% jonger dan 20 jaar en 19% 65 jaar of ouder. Het aandeel van de groep 65-plussers groeide de afgelopen jaren aanzienlijk en dat zal de komende jaren verder doorgroeien. In Breda heeft bijna een kwart van de inwoners een migratieachtergrond (45.000 personen). Er wonen ruim 100 nationaliteiten. Van de ruim 88.000 huishoudens in Breda zijn er bijna 38.000 1-persoonshuishoudens (ruim 43%). Het aantal 1-persoonshuishoudens groeit in aantal en aandeel, ook de komende jaren. Volgens de recente bevolkingsprognose groeit de bevolking van Breda de komende jaren sterk: van ruim 184.000 inwoners in 2021 naar ruim 210.000 inwoners in 2038. Dit is een stijging van 14%.

De groei van Breda en de wijzigende samenstelling van de bevolking zal aanvullende opgaven opleveren. Zo zal bijvoorbeeld niet voor alle noodzakelijke voorzieningen de bestaande capaciteit toereikend zijn. Vergrijzing zal, naast mogelijke arbeidsparticipatie-gerelateerde effecten, wellicht ook gevolgen kunnen hebben voor het economisch handelen van Bredanaars; een vergrijpsde bevolking zou bijvoorbeeld een ander consumptie- en investeringspatroon kunnen hebben dan een jongere. Een verandering in bevolkingssamenstelling heeft ook invloed op bijvoorbeeld de woningbehoefte, de voorzieningen, de arbeidsmarkt, de inrichting van de openbare ruimte en veiligheid.

VAN ONDERSTEUNING NAAR ECONOMISCH HERSTEL

- Regionaal-economische verschillen nemen toe.

- Groeipotentie afhankelijk van het arbeidsaanbod en de arbeidsparticipatie.
- Toenemende leegstand van winkels en kantoren.

Het Centraal Planbureau heeft de economische voorspellingen voor de nabije toekomst in de Macro Economische Verkenningen 2021 (voorspellingen voor Prinsjesdag) opnieuw naar boven bijgesteld. In deze voorspellingen wordt gerekend met een economische groei van 3,9% (BBP) in 2021 en 3,5% in 2022. In 2020 kromp de economie nog met 3,8%. Dit is een gemiddelde, de verschillen tussen sectoren zijn groot. Enkele sectoren houden langere tijd – en soms permanent – last van de pandemie. Op andere plekken zijn er personeelstekorten. Per 5 werkzoekenden zijn er inmiddels 6 vacatures. De werkloosheid komt uit op 3,4% in 2021. Ondanks het aflopen van de steunmaatregelen per 1 oktober 2021 zal de werkloosheid slechts beperkt oplopen, tot 3,5% in 2022. De werkzame beroepsbevolking neemt in 2022 met 0,9% toe.

Voor Breda betekent dat...

Het **aantal banen** in Breda is de afgelopen jaren sterk gegroeid, van 101.000 in 2015 tot 110.600 in 2020. De groei in 2020 was 0,7%. Het aantal startende ondernemers blijft hoog, maar stabiliseert. De cijfers over 2021 zijn nog niet beschikbaar. In 2021 en 2022 is de groei van het aantal banen naar verwachting zeer beperkt. Ook op langere termijn wordt uitgegaan van 110.000 banen.

De **arbeidsmarktsituatie** daalde in 2020 van krap naar gemiddeld. In 2021 is weer sprake van een opkomende krapte. Door een onverwachte werkgelegenheids groei daalt ook de werkloosheid in 2021. In 2022 loopt de werkloosheid naar verwachting weer iets op. Het verwachte werkloosheidsniveau voor Breda ligt iets boven het landelijk gemiddelde.

Het **vertrouwen in de economie** is herstellende. Zowel producenten als consumenten hebben vanaf 2021 langzaam meer vertrouwen in de economie dan een jaar geleden. Het producentenvertrouwen is ook voor het eerst sinds april 2020 weer positief.

In 2020 was de leegstand van kantoren, bedrijven en winkels in Breda 8,5%. De onderlinge verschillen tussen de sectoren zijn groot. Voor 2021 en 2022 gaan we uit van een gelijkblijvend of zelfs lichte daling van het leegstandspercentage.

TOEKOMSTGERICHTE INCLUSIEVE GEMEENTE

- Groeiende kansenongelijkheid.
- Verminderde sociale cohesie.
- Sterke groei van het aantal ouderen met een zorg en ondersteuningsvraag die goede Wmo- en thuiszorg, welzijnsvoorzieningen, andere voorzieningen (huisarts, buurtsuper, ontmoetingsplekken, openbaar vervoer) en woningen nodig hebben in wijk, buurt en kern.

Voor Breda betekent dat...

De meeste Bredanaars geven aan tevreden te zijn met hun leven. 95% geeft een voldoende, 64% zelfs meer dan een 8. Gemiddeld geven inwoners een 7,7. Dit is vergelijkbaar met de voorgaande 5 jaar. Ruim de helft van de Bredanaars gaf eind 2020 aan dat zij zich door de coronacrisis minder gelukkig voelen. Bredanaars die niet zo gelukkig zijn, voelen zich vaker ongelukkig door de crisis dan andere Bredanaars. Corona lijkt dus het geluksgevoel van Bredanaars die toch al niet zo gelukkig waren meer te raken.

In de meest recente inwonerspeiling naar de impact van corona (mei 2021) geeft 28% van de Bredanaars aan zich wel eens/vrijwel altijd eenzaam te voelen. Dat is een verdere toename vergeleken met het begin van de coronacrisis (23%) en vergeleken met de situatie vóór corona (21%).

Begin 2021 bracht de Rekenkamer Breda een onderzoek uit over de segregatie in Breda. Uit dit onderzoek blijkt dat de verschillen tussen de wijken waar het goed gaat en de wijken die beneden gemiddeld scoren groter worden. Met veel Bredanaars gaat het goed en steeds beter, maar de bewoners in 16 buurten (waaronder de kwetsbare- en vroegsignaleringswijken) worden vaker met slechtere dan met betere omstandigheden geconfronteerd.

UITDAGINGEN IN VEILIGHEIDSDOMEIN STEEDS COMPLEXER

- De traditionele criminaliteit en de onveiligheidsbeleving vertonen een dalende trend; daarentegen zijn er ook signalen en voorbeelden van verharding van de criminaliteit.
- Nieuwe technologieën en digitalisering leiden tot explosieve toename van cybercrime waarmee burgers, bedrijven, (lokale) overheden en instellingen te maken krijgen. Een relatief nieuw fenomeen is desinformatie en nepnieuws.
- Verbinding tussen zorg-, sociaal en veiligheidsdomein is van belang om overlast en criminaliteit tegen te gaan, ook in kwetsbare wijken, dorpen en kernen.

Voor Breda betekent dat...

Bij veel vormen van traditionele, zichtbare criminaliteit leek de ondergrens van het aantal misdrijven rond 2018 bereikt te zijn. Mede als gevolg van de coronacrisis neemt dit soort criminaliteit momenteel echter af. Denk hierbij aan woninginbraak, zakkenrollerij en autoinbraken. Doordat mensen meer thuis zijn dan voorheen, is er voor potentiële daders minder gelegenheid om dit soort misdrijven te plegen. Deze gelegenheid neemt in 2022 naar alle waarschijnlijkheid weer toe.

Minder zichtbare vormen van criminaliteit lijken te groeien. Zo neemt cybercrime nog altijd toe en is deze vorm van criminaliteit in de politiecijfers nu het grootst van alle misdrijven. Daarnaast wordt het fenomeen cybercrime steeds ingewikkelder, onder andere doordat cybercriminelen inventiever te werk gaan. Een andere minder zichtbare vorm van criminaliteit die lijkt te groeien, is ondermijning. Criminele bedrijfsprocessen openbaren zich hierbij in de bovenwereld en het is niet altijd duidelijk wie slachtoffer en dader is.

Op de overlastcijfers is corona ook van invloed. Doordat mensen momenteel meer thuis zijn, kunnen ze meer overlast ervaren en melden. Voor doelgroepen die mogelijk overlast veroorzaken, zoals jeugd en personen met verward gedrag, is steeds meer aandacht.

Onvrede en onmacht over de toenemende sociale verschillen kunnen leiden tot verdergaande polarisatie (tegenstellingen tussen groepen mensen) en radicalisering (extremer worden van bepaalde opvattingen). Inwoners in kwetsbare gebieden worden zwaar getroffen door de gevolgen van de coronacrisis, waardoor een verdere tweedeling in de maatschappij en meer kansenongelijkheid kunnen ontstaan.

Het begrip veiligheid is het laatste decennium veranderd en complexer geworden. Daardoor verandert ook de aanpak van veiligheid. Dit complexe veiligheidsvraagstuk hangt voortaan samen met onder andere zorg, segregatie, economie en technologische, politieke en culturele ontwikkelingen.

EEN TEKORT AAN RUIMTE EN WONEN

- De vele claims zorgen voor grote druk op de schaarse ruimte ('niet alles past overal').
- Het tekort aan betaalbare woningen ('woningzoekenden komen niet aan de bak').
- Toenemende ruimtelijke verschillen ('de kloof').

Voor Breda betekent dat...

In Breda zijn in 2020 ruim 850 woningen opgeleverd (nieuwbouw en transformatie), maar ook in Breda blijft het woningtekort onverminderd hoog. De vraagprijs van woningen in Breda steeg het afgelopen jaar sterk (+9%). Het aanbod aan te koop staande woningen daalde verder. Cijfers van Pararius laten zien dat in Breda de huurprijs van huurwoningen in de vrije sector na een stijging in het tweede kwartaal van 2020 (6,7%) ten opzichte van het kwartaal een jaar eerder - een daling laat zien in het derde kwartaal (-2,7%). Veel grote steden lieten in beide periodes een daling zien in de gemiddelde vrije sector huurprijs. Dit komt door de daling van het aantal expats en toeristen in deze steden; twee groepen waarop corona van grote invloed is geweest. In Breda is dit effect minder aanwezig. De zoektijd voor woningzoekenden van sociale huurwoningen is de afgelopen jaren verder gestegen.

In de periode tot 2040 worden er in Breda 25.000 woningen gebouwd. Het doel is de woningbouwproductie te verhogen, zodat in de komende jaren structureel 1.500 woningen per jaar worden gebouwd.

NAAR EEN TOEKOMSTBESTENDIG MOBILITEITSSYSTEEM

- De vraagstukken rond mobiliteit worden breder en de investeringen krijgen daarmee een groter maatschappelijk effect.
- Het mobiliteitsgedrag wordt steeds gevarieerder, mede onder invloed van de technologische ontwikkelingen.
- Het valt nog niet te zeggen of de coronacrisis een blijvende verandering in ons mobiliteitsgedrag teweeg zal brengen.

Voor Breda betekent dat...

De afgelopen decennia zagen we een bijna ontembare groei van het aantal reizigers: op de fiets, in de auto, in het openbaar vervoer en in de lucht. De coronacrisis zorgde begin 2020 echter voor een radicale kentering. De gemiddelde verkeersintensiteit van alle telpunten in Breda lag in 2020 ruim 10% lager dan in 2019. De intensiteiten lagen tijdens de eerste en tweede lockdown lager dan in de periodes daarna.

De gemiddelde fietsintensiteit lag in 2020 gemiddeld 22% lager dan in 2019. Een belangrijke oorzaak is het 'thuisonderwijs'. De definitieve lange termijn effecten van de coronacrisis zijn lastig in te schatten. Door een stijgend aandeel thuiswerkers wordt een (beperkte) mobiliteitsafname verwacht. Hiertegenover staan grote woningbouw ambities in de Bredase Omgevingsvisie en een veranderende mobiliteitswereld (aandeel elektrisch bij zowel auto als fiets, MobiliteitsHubs, autodelen enz.). Doordat Breda dus simpelweg groter wordt zal de verkeersintensiteit groeien. In hoeverre het aandeel fiets-auto-OV ook zal wijzigen is lastig in te schatten.

DE INGRIJPENDE DUURZAAMHEIDSTRANSITIE

- De komende tien jaar moeten Rijk en gemeenten belangrijke stappen zetten om de doelstellingen in 2030 én 2050 te kunnen halen op het gebied van klimaatadaptatie, energietransitie en de transitie naar een circulaire economie.
- De gemeenten slagen erin om geleidelijk de CO₂-uitstoot van woningen terug te dringen. De beweging is er; nu moet het tempo omhoog.
- Om de voortgang op het gebied van klimaatadaptatie en circulaire economie te kunnen monitoren, komen voor het eerst indicatoren beschikbaar. Voor Rijk en gemeenten zijn deze indicatoren onmisbaar om de voortgang te bewaken en om te kunnen bijsturen.

Voor Breda betekent dat...

De totaal bekende CO₂-uitstoot in Breda neemt de laatste jaren af. Van 892 Kton in 2015 naar 759 Kton in 2019. Om het streven om in 2044 CO₂-neutraal te zijn te behalen, moeten flinke stappen worden gemaakt. Het aandeel hernieuwbare energie in Breda is in de afgelopen jaren licht gestegen.

De Nederlandse overheid heeft besloten om in 2050 geen aardgas meer te gebruiken voor koken en stoken. Ook Breda doet mee en heeft de ambitie om al in 2044 geen aardgas meer te gebruiken voor koken en stoken. Op dit moment wordt er gewerkt aan een plan, de zogenaamde Transitie Visie Warmte. Die moet eind 2021 gereed zijn. Hierin komt een planning van de gebieden die als eerste (voor 2030) worden aangepakt en welke daarna.

BELANGRIJKSTE BRONNEN

- Herstel en perspectief in tijden van transitie, stedelijke trends en opgaven; Platform 31; augustus 2021
- Macro Economische Verkenningen; Centraal Planbureau, september 2021
- Stadsenquêtes (ontwikkelingen), Gemeente Breda, 2010-2020
- Integrale herstelmonitor, Gemeente Breda, O&I, juni 2021

- Basisregistratie Personen
- Economische Barometer Breda, Gemeente Breda, 2020; 2021
- LISA/Vestigingenregister, 2020
- Leefbaarometer, BZK, 2018 en Vroegsignalering 2017
- Veiligheidsmonitor; Gemeente Breda, 2021
- Buurtenquête, Gemeente Breda, 2011-2019
- Dashboard Buurtbarometer, waarin verschillende bronnen zijn gebundeld
- Segregatie in Breda, Rekenkamer Breda, 2021
- Pararius, 2021
- NVM, 2021
- DASHBOARD - Breda (databank.nl)
- Home - Waarstaatjegemeente.nl - cijfers en statistieken van gemeenten

